

cyjnej, wzorując się w dużym stopniu na rozwiązaniach krajów anglosaskich oraz uwzględniając narzucone (w ramach procesu integracji) warunki i standardy konieczne do spełnienia przez kraje członkowskie, tj. Traktat z Maastricht, umowy z Schengen, dyrektywy KE (s. 142). Efektem przeprowadzonej reorganizacji było m.in. zredukowanie z 18 do 12 liczby ministerstw, ustalenie „stałych” nazw resortów ministerialnych, wzmocnienie pozycji premiera.

W analizie funkcjonowania administracji publicznej zwraca się uwagę na zasadność powołania służby cywilnej i jej roli w państwie. W wykładzie przedstawiono różnorodną interpretację pojęć: „służba cywilna”, „biurokracja”, „urzędnicy służby cywilnej” w ujęciu historycznym, odnosząc je do zasad ustrojowych państw (np. Francja, Niemcy). Powszechnie stosowane terminy odnoszą się do różnych dyscyplin naukowych, m.in. historii, prawa, socjologii, stąd ich jednoznaczne wyjaśnienie staje się niemożliwe, pozwala jedynie na przyjęcie wspólnych „ramowych” definicji.

We współczesnych państwach demokratycznych reorganizacja administracji publicznej polega m.in. na powołaniu profesjonalnego korpusu służby cywilnej – wysoce specjalistycznej, apolitycznej kadry urzędników, zobowiązanych do dbania o dobro wspólne, poszanowanie prawa obywateli do współdziałania w podejmowaniu decyzji (s. 172). Badacze przedmiotu wskazują na istnienie rozbieżności w relacjach aparatu władzy politycznej a urzędnikiem; przejawia się to m.in. w sposobie powoływania pracowników służby cywilnej (nie pochodzą z wyboru, dysponują publicznymi pieniędzmi), co wiąże się z ich odpowiedzialnością i kontrolą przed organami powołującymi je.

W wykładzie omówiono aspekty teoretyczne pojęcia koordynacji oraz modelu koordynacji polityki europejskiej, scharakteryzowano wybrane elementy systemu koordynacji polityki europejskiej w niektórych krajach członkowskich Unii Europejskiej oraz wskazano przedjakimi wyzwaniem stanie polityka europejska Polski, np. Ministerstwa Skarbu Państwa. Wyjaśniono znaczenie terminu koordynacji, koordynacji polityki europejskiej, którą najłatwiej formułować, wskazując na cel stworzenia i funkcjonowania systemu (tzw. sposób teleologiczny); określono kryteria klasyfikujące proces koordynacji polityki europejskiej

(s. 200). Wiele uwagi poświęcono zagadnieniu koordynacji polityki europejskiej Polski: od historii instytucjonalizacji do założeń systemu po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Treść wykładu wzbogacono w liczne załączniki w postaci tabel (s. 208, 211, 221, 235) i rysunku (s. 207).

Prezentując zagadnienie związków zawodowych dokonano charakterystyki relacji między nimi a administracją publiczną. Związki zawodowe zajmują ważną pozycję w systemie ustrojowym państwa, wpływają na model administracji publicznej, uczestniczą w procesie integracji europejskiej. W Polsce dominującą rolę odgrywały dwie centrale związkowe: NSZZ Solidarność oraz OPZZ; propagowały proces akcesji Polski do struktur unijnych upatrując w nim nadzieję na poprawę warunków socjalnych i praw pracowniczych członków polskich związków zawodowych.

Istotnym zagadnieniem w procesie ubiegania się o członkostwo w strukturach Unii Europejskiej jest przygotowanie do działania w ramach UE instytucji, chroniących bezpieczeństwo państwa, tj. policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej, Służby Celnej, Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, służb ratowniczych i ochrony ludności. W wykładzie postawiono pytanie, na ile wymagania i standardy unijne poprawiają jakość działania tych instytucji? Zmiany, jakie będą musiały dokonać się w wewnętrznych strukturach służb, inspekcji wymagają wzajemnej współpracy, przygotowania odpowiednich regulacji prawnych.

W refleksji ogólnej zauważa się, że prezentowane opracowanie stanowi istotne osiągnięcie naukowo-badawcze; analizowane zagadnienia są niezwykle istotne dla funkcjonowania administracji publicznej ze względu na konieczność dostosowania jej standardów unijnych.

Beata Słobodzian

Życie polityczne w Polsce. Wybrane problemy, pod red. Tadeusza Wallasa, Wydawnictwo Naukowe INP i UAM, Poznań 2004, ss. 159.

Obserwując umacnianie się dwu skrajnych biegunów rozwoju cywilizacyjnego wyrażających się, z jednej strony w szybkim tempie wzrostu zamożności ludzi, umacnianiu się partycypatyw-

ności: jednostki oraz urzeczywistnianiu przez nią różnych wartości, z drugiej – postrzega się poszerzenie się skali nędzy i ubóstwa, zagubienie się szerokich kręgów społeczeństwa w tempie przemian społeczno-gospodarczych i politycznych, w tzw. wykluczeniu ze społeczeństwa itp. Rzeczywistość ta staje się również charakterystyczna dla Polski; wyraża się to zwłaszcza w sferze polityki społecznej; powszechnym zjawiskiem staje się bezrobocie, rośnie przestępczość, pogłębiają się nierówności społeczne; ze skutków transformacji nie są w stanie korzystać coraz szersze kręgi społeczeństwa; ujawniające się sprzeczności między ludźmi bogatymi i biednymi, pracodawcami i pracobiorcami; kształtujący się obraz życia społeczno-politycznego i gospodarczego rodzi pytania, czy dalszy rozwój tej rzeczywistości nie spowoduje zagrożenia dla demokracji, wolnego rynku, a nawet ładu społecznego? Problemy te stały się przedmiotem analizy poznawczej w prezentowanej pracy.

Postawiono w niej jako podstawowe pytania: czy autorytarna przeszłość jest rzeczywiście już zjawiskiem historycznym? czy możliwa jest restauracja takiego systemu? w jakich okolicznościach coś takiego jest możliwe? jaka grupa społeczna może dążyć do odbudowy starego porządku? czy możliwa jest jakaś nowa (w stosunku do faszyzmu i komunizmu) postać totalitaryzmu? co zrobić, aby ustrzec przyszłe pokolenia przed przeżyciami, jakie były udziałem żyjących w XX wieku? jak wykorzystać doświadczenia wynikające z historii XX wieku, aby uniknąć błędów w doskonaleniu demokracji i gospodarki? jakich korekt wymaga dzisiejsza rzeczywistość, aby z pozytywnych efektów transformacji mogły korzystać liczniejsze grupy społeczne? (s. 5).

Istotę problemu poznawczego zaprezentowano w trzynastu artykułach, tj. 1. Mirona Kłusaka, Strategia działań grup nacisku w okresie przejściowym; 2. Janusza Zawadzkiego, Strategie organizacji politycznych; 3. Jolanty Mikulskiej, Psychologiczne konsekwencje transformacji ustrojowej; 4. Tadeusza Wallasa, Sukcesy oraz zagrożenia transformacji systemu politycznego w Polsce na progu XXI wieku. Wybrane aspekty; 5. Piotra Pawelczyka, Socjotechnika konsumpcji; 6. Tomasa Bojarowicza, Język polskiej polityki. Analiza wypowiedzi posłów prawicowych po 1989 roku; 7. Artura Lipińskiego, Antykomunizm rządu Jana Olszewskiego a problem rozliczeń z przeszłością;

8. Andrzeja Ranke, Polskie wybory parlamentarne 1997 roku na łamach „Tygodnika Powszechnego”; 9. Krzysztofa Patkowskiego, Prywatyzacja w programach wyborczych Akcji Wyborczej Solidarność i Unii Wolności w wyborach 1997 roku oraz próby ich realizacji w latach 1997–2000; 10. Łukasza Donaja, Wielkopolska – teraźniejszość i perspektywy rozwoju; 11. Beaty Pająk, Postawy maturzystów oraz uczniów ostatnich klas szkół zawodowych wobec polityki; 12. Janiny Mrówczyńskiej, Refleksje nad polityką kulturalną Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; 13. Pawła Stachowiaka, Antychrześcijańskie i nieortodoksyjne nurty w myśli obozu narodowego przed rokiem 1926.

W artykule pierwszym zarysowano refleksje działania grup nacisku w okresie przejściowym, zauważając, że w każdych warunkach różne grupy interesów usiłują się organizować, żeby próbować wywierać wpływ na bieg ważnych dla nich spraw; najlepiej wywierać wpływ na politykę państwa, osiągając w rezultacie prawne regulacje sprzyjające prowadzonym przez nich interesom; pluralizm systemu demokratycznego i możliwości kierowania się własnym interesem, pozwala na dynamiczną walkę o swoje racje. Podkreśla się, że zwykle interesy mają to do siebie, że nawzajem się warunkują, tworząc rozległe i skomplikowane sekwencje układów zależności, które wymagają załatwienia w warunkach obowiązujących norm prawnych i procedur urzędowych; poziom komplikacji tych układów jest nieskończony i wywołuje konieczność załatwienia spraw kluczowych, od których zależy cała reszta (s. 7). Zwraca się w analizie uwagę na ujawniające się zjawiska patologii, podkreślając przy tym, że procesy patologii w polityce, bussinesie i mediach są trudne do zbadania czy wykrycia; jeszcze trudniej poddać je osądzeniu, a potem wyegzekwowaniu wyroku; grupy nacisku, tak samo jak grupy przestępczości zorganizowanej, posiadają ogromne pieniądze i ogromne wpływy; mając nieograniczone środki, mają nieograniczone możliwości korupcji i kupowania sprawiedliwości; tylko nieodpowiedzialni obnoszą się ze swoim bogactwem; zwykle dochody są starannie kamuflowane, a te większe lokowane są na bezpiecznych kontaktach za granicą (s. 9).

Charakteryzując zjawiska przemian zauważa się, że „Coraz więcej jest bicia piany, działań pozorowanych, które maskują zakamuflowane stra-

tegie celem, którym jest kasa za wszelką cenę. Wszędzie i najwięcej tam, gdzie jest dużo wszystkiego do zagrabienia, ale coraz bardziej to się rozlewa, demoralizując coraz bardziej, rozsądnie funkcjonującą prowincję i środowiska do niedawna będące ostojami normalności (...) Przy braku nowych idei wygrywa rutyna, stagnacja i dryf...” (s. 12). W tej interesującej refleksji, odważnie formułowanych myślach poznawczych, na uwagę zasługuje język wykładu; przenosi się w nim potoczność do sfery intelektualnych rozważań i dyskursu.

W prezentacji zagadnienia: strategia organizacji politycznych podjęto próbę uporządkowania podstawowych pojęć z tego zakresu oraz usystematyzowania wiedzy o rzeczywistości rozwoju ładu instytucjonalnego w warunkach współczesnych przemian w Polsce. Wyjaśnia się, że kierowanie strategiczne w organizacji politycznej polega na dysponowaniu zasobami ludzkimi, rzeczowymi i programowymi w celu zapewnienia organizacji istnienia i rozwoju w długim okresie czasu. Strategia jest sposobem rozwiązywania problemu przetrwania (istnienia organizacji politycznej). Jest to zawsze wybór priorytetów, problemów najważniejszych spośród mniej istotnych. Tworzenie strategii powinno być kształtowane w ciągle postępującym procesie, a nie w formie jednorazowego aktu. W analizie dostarczając wiedzy normatywnej podkreśla się, że założenia teorii strategii nie zawsze znajdują zrozumienie w świecie decydentów politycznych.

Charakteryzując psychologiczne konsekwencje ustrojowe autor zwraca się uwagę, że dla jednostki wyzwaniem staje się pojawienie się nowych reguł życia społecznego oraz nowych wartości kulturowych stanowiących ich podstawę. Powołując różne wzory, paradygmaty ujawniające się w ładzie kultur narodowych, prawidłowości transformacji ustrojowej jako akulturacji zauważa się jako podstawowe typy postaw wobec zachowań związanych z transformacją, tj. 1. asymilacji czyli przyswajania nowych wartości i rezygnacji z dotychczasowych; 2. integracji – tworzenia syntezy wartości „starych” i „nowych”; 3. separacji – utrzymania dotychczasowego kanonu wartości z pominięciem nowego; 4. marginalizacji – życia „poza kulturą”; osoby zmarginalizowane nie oceniają ani wartości kreujących system stary, ani nowy; cechuje je alienacja i anomia (s. 32).

W refleksji ogólnej zauważa się, że znaczna część Polaków nie chce lub nie jest zdolna zaakceptować nowego modelu ustroju w dziedzinach, które są szczególnie ważne dla jego rozwoju: produkcji (system wolnorynkowy) i polityki (demokracja). W tej sytuacji ważne staje się rozstrzygnięcie konsekwencji udziału w kulturze popularnej, zdecydowanie łatwiej przyswajanej niż przemiany gospodarcze i polityczne (s. 35–36).

Prezentując analityczne procesy transformacyjne w Polsce po 1989 r. podkreśla się, że dotychczasowy okres przebudowy ustroju politycznego i gospodarczego Polski należy ocenić pozytywnie. Założone, podstawowe cele transformacji, tj. przejście od autorytaryzmu do demokracji oraz od gospodarki planowej do rynkowej zostały osiągnięte (s. 40). Zauważa się, że życie polityczne w Polsce odpowiada standardom uznawanym w krajach o dużych tradycjach demokratycznych, aczkolwiek uwzględnia się też wskaźniki badania opinii publicznej, gdzie ok. 15% społeczeństwa uznaje rzeczywistość ustrojową sprzed 1989 r. za lepszą w porównaniu do ładu współczesnego (s. 41). W analizie wskazano wyzwania, które są istotne z punktu urzeczywistnienia strategii i taktyki transformacji ustrojowej (s. 48).

W prezentacji zagadnienia socjotechnika konsumpcji zwraca się uwagę przede wszystkim na proces sterowania zachowaniami konsumentami w skali masowej; Autor przyjął koncepcję wykładu jako odniesienie się do poglądów zawartych w pracy Georga Ritzera, pt. *Magiczny świat konsumpcji* (Warszawa 2001). Praca ta jest też rozwinięciem też zaprezentowanych wcześniej przez tego autora w książce, pt. *McDonaldyzacja społeczeństwa* (Warszawa 1997). W analizie zwraca się uwagę przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb, które nie są niezbędne do życia, lecz które łączą się z prestiżem, akceptacją kręgu kulturowego, z którym ludzie są w danym kręgu związani bądź też dostarczają samoistnej rozrywki w procesie ich zaspokajania. Potęgowanie tych potrzeb odbywa się m.in. poprzez manipulację czasem, przestrzenią i środkami. Podkreśla się, że centra handlowe wkomponowują się w rytuał spędzania świąt, wolnego czasu, stanowią instytucje rozrywki (s. 54).

Prezentując zagadnienia języka polskiego i egzemplifikując je wypowiedziami posłów prawicowych po 1989 r., wychodzi się z założenia, że język polski nie ma jednego określonego stylu;

przemowy i teksty należą do różnych gatunków wypowiedzi oraz różnych odmian polszczyzny (s. 57). W artykule wskazuje się, że język polityki jest zasadniczym elementem kultury politycznej. Wystąpienia polityków odbijają się szerokim echem w społeczeństwie, wpływając na ocenę jakości życia politycznego. Czasem politycy zapominają o tym, że ich wypowiedzi przekazywane i wzmacniane są przez media, nie zdając sobie sprawy, że słowa przekazywane z mównicy sejmowej mogą być negatywnie odebrane przez adresata, czyli społeczeństwo. W konsekwencji może to doprowadzić do osłabienia autorytetu władzy ustawodawczej, a także pogłębić brak zaufania do polityków jako reprezentantów społeczeństwa. Podkreśla się, że w polityce pojawił się język prosty, czasem nawet wulgarny. Szuje, łachudry, szmaty, dranie, kolesie, to tylko niektóre z epitetów pojawiających się w wypowiedziach parlamentarzystów (s. 62).

Ukazując podejmowane działania przez rząd Jana Olszewskiego w aspekcie „rozliczeń z przeszłością” zauważa się, że spotkały się one z masową dezaprobatą, wyrażoną nie tylko na forum parlamentarnym, ale również na łamach prasy. Kształtując się wówczas linie krytyki wraz z wspierającą je argumentacją na długie lata oparowały polskie życie publiczne i debaty na temat rozliczeń z niedemokratyczną przeszłością. Pośród podnoszonych argumentów, niejednokrotnie wpisujących się w retorykę walki politycznej, tylko część nosiła znamiona rzetelnej refleksji, nieskażonej intencją deprecjacji oponenta politycznego. Gros tychże właśnie argumentów odnosiło się do pewnego aspektu akcji lustracji przeprowadzonej przez Antoniego Maciarewicza; ustawa lustracyjna, zdaniem wielu prawników, nie spełniała wymogów stawianych prawu w demokratycznym państwie, wkraczając drogą pozaprawną w sferę praw i wolności obywateli, nie określając jasno przedmiotu regulacji, procedury, skutków prawnych oraz organów, którym efekty pracy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych miały być dostarczone, nie zabezpieczając warunków rzetelnego sposobu postępowania, dającego obywatelowi możliwość obrony przed niesłusznymi osądzeniami, a więc równość stron wobec rozstrzygającego organu, bezstronność rozstrzygającego organu, uczciwy, rzetelny sposób prowadzenia postępowania, możliwość odwołania od wydanej decyzji, prawa do sądu (s. 71–72).

W analizie zawartości „Tygodnika Powszechnego” ukierunkowanej na problem wyborów parlamentarnych w 1997 r. wykazano duże zainteresowanie pisma rzeczywistością polityczną, funkcjonowaniem kształtującego się nowego ładu demokratycznego oraz kwestiom reprezentantów narodu. Wskazano, że pismo, podobnie, jak w okresie początkowym przemian ustrojowych, starające się pełnić rolę generującą, pilotującą i monitorującą zjawiska i przemiany, podobnie w 1997 r. wykazało duże zaangażowanie w kształtowanie ładu wyborczego (s. 86).

Aktualną kwestią poznawczą jest analiza realizacji programu wyborczego Akcji Wyborczej Solidarność i Unii Wolności w latach 1997–2000. Wskazując na różne uwarunkowania dotyczące problemu prywatyzacji, reprivatyzacji i powszechnego uwłaszczenia (m.in. silne konflikty wewnętrzne w ramach AWS). Zauważa się, że dla Unii Wolności kluczowym punktem jej programu była szybkość i jak najszybsza prywatyzacja. AWS w swoim programie wyborczym deklarowała zastąpienie prywatyzacji powszechnym uwłaszczeniem (s. 101).

Charakteryzując specyfikę kulturowo-cywilizacyjną rozwoju Wielkopolski w kontekście przemian europejskich dostarcza się w opracowaniu artykułowym wiedzy ogólnej o przeobrażeniach dokonujących się w Europie oraz analitycznej, ujętej też w formę tabel o rzeczywistości województwa, a w tym o: 1. potencjale wewnętrznym województwa (uwarunkowania przestrzenne, środowisko przyrodnicze, mieszkańcy, zasoby pracy, walory społeczne, gospodarka, potencjał finansowy); 2. szansach i zagrożeniach województwa w aspekcie jego uwarunkowań zewnętrznych (uwarunkowania bezpośredniego sąsiedztwa, ogólnokrajowe, międzynarodowe, zwłaszcza w perspektywie członkostwa Polski z Unią Europejską); 3. Strategicznych celach województwa (zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia, zwiększania konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy, wzrost wewnętrznej integracji i istotna poprawa jakości przestrzeni, dostosowanie potencjału, struktury i organizacji województwa do wyzwań XXI wieku i wymagań jednoczącej się Europy. W refleksji ogólnej prezentuje się krytyczny ogląd rozwoju kulturowego w regionie w ostatnim półwieczu (s. 112).

interesującym studium stanowi analiza postaw, zachowań, świadomości młodzieży wobec polityki. Wskazuje się, że dla młodych ludzi powszechnie rzeczywistość sprzed 1989 r. jest już zamierzchną i mało interesującą przeszłością (s. 115). Obecnie młodzież w znacznie mniejszym stopniu angażuje się w życie publiczne; zainteresowanie zwykle życiem politycznym ujawnia się w okresie dużych przemian społecznych. W artykule dostarcza się materiału empirycznego pozyskanego w procesie badań metodami socjologicznymi; badaniem ankietowym objęto 100 uczniów szkół ponadpodstawowych. Z badań tych wynika, że młodzież postrzega politykę jako działalność związaną z rządzeniem, kierowaniem, a jednocześnie jako działalność niepotrzebną, jako, że korupcyjną, zakłamaną, pełną kłótni (s. 116). Zauważa się, że młodzież nie darzy polityków zaufaniem (s. 126). Świadomość braku perspektyw życiowych i zawodowych skutkuje frustracją oraz populizmem młodzieży. W ogólnej refleksji podziela się opinia, że przyszła demokracja zagospodarowana przez dzisiejszą młodzież może okazać się kulawa; być może będzie to demokracja bez obywateli – i społecznego kapitału zaufania, jako że zmniejsza się zainteresowanie życiem publicznym, a jeśli się ono ujawnia to zorientowane na urzeczywistnianie postaw skrajnych (s. 136).

Prezentując politykę kulturalną słusznie w opracowaniu artykułowym wskazano, że nie sposób rozpoznać napięć w środowiskach twórczych pomijając fazy rozwoju powojennego państwa polskiego; istotne jest zarówno poznanie problemów kadrowych, jak bazy materialnej instytucji kulturalnych; czynniki niezwykle były istotne dla rozwoju twórczości, a w tym różnych jej nurtów, urzeczywistnianych wartości; słusznie wskazuje się w analizie na ład zwany wolnościowym, jak i urzeczywistnianie instytucjonalne wartości na miarę danej sytuacji społeczno-politycznej, wskazuje się na założenia programowe i ich sposoby realizacji, deklaracje i rzeczywistość kulturalną.

Na dużą uwagę zasługuje opracowanie artykułowe myśli społeczno-politycznej obozu narodowego przed 1926 r. W refleksji ogólnej zauważa się, że wezwanie do czynu, odrzucenie tradycji ascetycznej i ewangelicznej miłości bliźniego ułatwiły, obok innych czynników, brutalizację środowiska „młodych” tak wyraźną w latach 30. Płytkość i zaciętwierzenie inspirowały i uzasadniały

wiele radykalnych zachowań, postaw młodego społeczeństwa, zwłaszcza ideowo sytuującego się na tzw. skrajnej prawicy nacjonalistycznej.

Zaprezentowane w pracy opracowania artykułowe są oryginalnym osiągnięciem naukowo-badawczym. Mimo że z jednej strony mają charakter przyczynków, to w rzeczywistości podniesiono w nich niezwykle nośne poznawczo zagadnienia współczesnego ładu kulturowo-cywilizacyjnego, zjawiska i procesy ujawniające się w polskiej transformacji ustrojowej 1989 r. Zwraca się w nich uwagę nie tylko w wymiarze deskryptywnym i eksplanacyjnym, ale też przede wszystkim analizuje się rzeczywistość obecną w kontekście dalszego jej rozwoju.

Andrzej Chodubski

Krystyna Leszczyńska, *Rządy Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1989–2001. Skład. Organizacja i tryb funkcjonowania*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2005, ss. 482.

W systemie podmiotów życia politycznego istotne miejsce zajmuje rząd; w Polsce określany też mianem Rady Ministrów oraz niekiedy gabinetem. Mimo legitymowania się bogatą przeszłością funkcjonowania nie jest jednoznacznie definiowanie tej instytucji. W prawie konstytucyjnym oznacza ona: 1. cały mechanizm sprawowania władzy państwowej; 2. system organizacyjny podporządkowany Radzie Ministrów (organy i obsługujące je aparaty urzędnicze, które zalicza się do administracji rządowej); 3. wyodrębniony organ władzy wykonawczej określany zamiennie Radą Ministrów. W tym samym znaczeniu stosuje się termin gabinet, który w państwach współczesnych, z wyjątkiem Wielkiej Brytanii jest synonimem Rady Ministrów.

Współcześnie w Polsce w systemie parlamentarno-gabinetowym Rada Ministrów jest (obok Prezydenta) podstawowym członem władzy wykonawczej, naczelnym organem konstytucyjnym państwa.

Prezentowana praca jest poświęcona analizie tej instytucji. Jako główny cel badawczy określono udzielanie odpowiedzi na pytania: co warunkowało i jak kształtowały się składy rządów, jak była ich organizacja oraz jak funkcjonowała Rada Ministrów w Polsce w latach 1989–2001, a więc